

RZEKA DŹWINA W CZASACH NOWOŻYTNYCH. CZ. 3: RZEKA JAKO SZLAK HANDLOWY

Mariusz Balcerek

ORCID: 0000-0002-1007-8042

<https://www.researchgate.net/profile/Mariusz-Balcerek>

Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu

Książnica Kopernikańska w Toruniu

Rzeka Dźwina w czasach nowożytnych

Balcerek, M. (2022). The Daugava River in the Early Modern Period. A Border, an Obstacle, and a Trade Route. *Textus et Studia*, 30(2), 123–170.
<https://doi.org/10.19265/tes.08202>.

Cel

- Jak wygląda podstawa źródłowa i literaturowa tematu?
- Czym charakteryzowała się Dźwina jako szlak wodny?
- Jakie były środki transportu?
- Jakie towary transportowano rzeką?
- Jak Dźwina jako szlak handlowy prezentuje się na tle Dniepru, Dunaju, Wisły i Wołgi?

Agenda

- Źródła
- Literatura
- Rzeka jako szlak wodny
- Środki transportu
- Towary
- Podsumowanie

Žródła:

The screenshot shows the DSpace interface for the 'Johana Kristofa Broces kolekcija / Collection of Johann Christoph Brotze'. The header includes the Latvian University logo and navigation links. The main content area features a search bar, a 'BROWSE BY' section with filters for Issue Date, Authors, Titles, and Subjects, and a search input field. Below this, there is a list of recent submissions with titles in German and English, such as 'Auszüge aus Einer alten geschriebenen Liefliand' and 'Allgemeines Register über die von mir gesammelten X Bände : Livonica'. A right-hand sidebar contains a search box, a 'BROWSE' section with a 'This Collection' button, and a 'MY ACCOUNT' section with a 'Login' button. At the bottom of the sidebar, a 'DISCOVER' section shows the current collection name and item count.

Latvijas UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

Help English Login

DSpace Home / B1 – LU bibliotēkas / Libraries of the UL / LU Akadēmiskā bibliotēka / UL Academic library / Digitālā kolekcija (LU AB) / Digital collection
/ Johana Kristofa Broces kolekcija / Collection of Johann Christoph Brotze

Johana Kristofa Broces kolekcija / Collection of Johann Christoph Brotze

BROWSE BY

By Issue Date Authors Titles Subjects

Search within this collection:

Go

Pedagogs un novadpētnieks Johans Kristofs Broce (1742 – 1823) vāca un krāja vēsturiskus materiālus, zīmēja un komentēja sava laikmeta iecibas, kas viņam likās nozīmīgas, turklāt visu fikseja ar lielu precizitāti, zīmējumiem pievienojot rakstiskus paskaidrojumus, kas reizēm iekļaujas dažās rindās, bet reizēm aizņem vairākas lappuses. Daudzi no viņa zīmētajiem objektiem un dokumentiem laika gaitā gājuši bojā vai pazuduši, bet ziņas par tiem saglabājušās J. K. Broces arhīvā.

Recent Submissions

Auszüge aus Einer alten geschriebenen Liefliand
Brotze, Johann Christoph; Helm, Jürgen (1771)
Auszüge aus Einer alten geschriebenen Liefliand : CHRONICA von Jürgen Helms weiche der Landrichter des Rigisch. Kreyßes H. v. Aderkas, besitzt u. die den Tifel führt Warhaffige auß Copiae derre Lyfflandische Vndt Churlandische ...

Allgemeines Register über die von mir gesammelten X Bände : Livonica
Brotze, Johann Christoph (1819)
Johana Kristofa Broces kolekcijas "Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente ..." reģistrs Livonica, 1.-2. daļa. Rīga, [1819]. 150 lapas rokrakstā.

Sylloge diplomatum Livoniam illustrantium
Brotze, Johann Christoph (1817)
Saturālm Inhalt. Tomus primus Sectio prima [1225- 1763]. Bl.1- 173. Sectio secunda [1224- 1560]. Bl. 174-277; Glossarium über die in diesem Werk vorkommene Wörter. Bl. [1a-8b]. Heraldica[syst.-chronolog.

Proben von Schriftzügen liefländischen Urkunden und Handschriften vom J. [1300] bis zum J. 1561 sorgfältig zusam[m]en getragen und erläutert von Johann Christoph Brotze
Brotze, Johann Christoph (1799)
18 gs. izskanā J.K. Broce vienlaikus strādāja pie Rīgas rātes lekcējā un Ārējā arhīva dokumentu norakstu pagatavošanas Rīgas rātes pasūtījumā (1786-1807) un pie vairākiem izrakstu un norakstu apkopojumiem savai kolekcijai.

Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospective, Wapen, etc. Teil 5

Search

Search DSpace
 This Collection

BROWSE

All of DSpace
Communities & Collections
By Issue Date
Authors
Titles
Subjects
This Collection
By Issue Date
Authors
Titles
Subjects

MY ACCOUNT

Login

DISCOVER

Author
Brotze, Johann Christoph (14)

Kolekcija Johanna Christoph Brocego
(<https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2354>)

Źródła:

The screenshot shows a DSpace digital repository interface. At the top, the Latvian University logo and name are visible, along with navigation links for Home, B1 - LU bibliotēkas, and Digital collection. The breadcrumb trail indicates the current location: 'Johana Kristofa Broces kolekcija / Collection of Johann Christoph Brotze / View Item'. The main content area displays the title 'Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospective, Wapen, etc..., Teil 1' and a list of metadata fields including contributor, date, language, and subjects. A sidebar on the right offers search options and browsing filters. At the bottom, a file listing shows a PDF document with its name and size.

Latvijas UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

Help English Login

DSpace Home / B1 - LU bibliotēkas / Libraries of the UL / LU Akadēmiskā bibliotēka / UL Academic library / Digitālā kolekcija (LU AB) / Digital collection / Johana Kristofa Broces kolekcija / Collection of Johann Christoph Brotze / View Item

Show simple item record

Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospective, Wapen, etc..., Teil 1

dc.contributor.author	Brotze, Johann Christoph
dc.date.accessioned	2014-02-19T20:54:47Z
dc.date.available	2014-02-19T20:54:47Z
dc.date.issued	1771
dc.identifier.citation	Brotze Johann Christoph. Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospective, Wapen, etc. - Erster Theil. - 1771-1773, 1845. [3], 250, [4] Bl. R4962. en_US
dc.identifier.uri	https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2359
dc.language.iso	deu en_US
dc.rights	info:eu-repo/semantics/openAccess en_US
dc.subject	Latvijas kultūrvēsture en_US
dc.subject	rokkrastli en_US
dc.subject	attēli en_US
dc.subject	ģeneoloģiskie materiāli en_US
dc.title	Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospective, Wapen, etc..., Teil 1 en_US
dc.type	info:eu-repo/semantics/other en_US

Files in this item

	Name: Brotze_Monumente_01_1-50.pdf	View/Open
	Size: 73.37Mb	

Search

Search DSpace
 This Collection

BROWSE

- All of DSpace
- Communities & Collections
- By Issue Date
- Authors
- Titles
- Subjects
- This Collection
- By Issue Date
- Authors
- Titles
- Subjects

MY ACCOUNT

Login

STATISTICS

View Usage Statistics

Kolekcija Johanna Christopha Brocego
(<https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2354>)

Źródła:

The screenshot shows a DSpace interface for a digital collection. At the top, the Latvian University logo and navigation links are visible. The main content area displays the title 'Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, etc..., Teil 1' and a table of metadata. A sidebar on the right contains search and navigation options. Below the main content, there are labels for 'dc.rights' and 'info:eu-repo/semantics/openAccess'. A second table lists subject terms and other metadata. At the bottom, a 'Files in this item' section shows a PDF file named 'Brotze_Monumente_01_1-50.pdf' with a size of 73.37Mb.

Latvijas UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

DSpace Home / B1 – LU bibliotēkas / Libraries of the UL / LU Akadēmiskā bibliotēka / UL Academic library / Digitālā kolekcija (LU AB) / Digital collection / Johana Kristofa Broces kolekcija / Collection of Johann Christoph Brotze / View Item

Show simple item record

Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, etc..., Teil 1

dc.contributor.author	Brotze, Johann Christoph
dc.date.accessioned	2014-02-19T20:54:47Z
dc.date.available	2014-02-19T20:54:47Z
dc.date.issued	1771
dc.identifier.citation	Brotze Johann Christoph. Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, etc. – Erster Theil. – 1771-1773, 1845. [3], 250, [4] Bl. R4962. en_US

dc.rights info:eu-repo/semantics/openAccess en_US

dc.subject	Latvijas kultūrvēsture	en_US
dc.subject	rokrausti	en_US
dc.subject	attēli	en_US
dc.subject	ģeoloģiskie materiāli	en_US
dc.title	Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, etc..., Teil 1	en_US
dc.type	info:eu-repo/semantics/other	en_US

Files in this item

Name:	Brotze_Monumente_01_1-50.pdf	View/Open
Size:	73.37Mb	

Search

Search DSpace
 This Collection

BROWSE

- All of DSpace
- Communities & Collections
- By Issue Date
- Authors
- Titles

MY ACCOUNT

Login

STATISTICS

View Usage Statistics

Kolekcija Johanna Christopha Brocego
(<https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2354>)

Źródła:

Wydanie kolekcji Johanna Christopha Brotzego

wraz z komentarzem:

1. Brotze J. C. (1992). *Zīmējumi un apraksti*. (vol. 1, T. Zeids, Ed.). Zinātne.
2. Brotze J. C. (1996). *Zīmējumi un apraksti*. (vol. 2, T. Zeids, Ed.). Zinātne.
3. Brotze J. C. (2002). *Zīmējumi un apraksti*. (vol. 3, T. Zeids, Ed.). Zinātne.

Literatura:

Dźwina

- Plater, A. (1861). *Opisanie hydrograficzno-statystyczne Dźwiny Zachodniej oraz ryb w niej żyjących*. Ad. hr. de Broel Platera.
- Sapunov, A. P. (1893). *Reka Zapadnaya Dvina* Typo-litografiya G. A. Malkina.
- Jensch, G. (1930). *Der Handel Rigas im 17. Jahrhundert Ein Beitrag zur livländischen Wirtschaftsgeschichte in schwedischer Zeit*. Nikolai Kymmels Buchhandlung in Kommission.
- Doroszenko, W. W. (1966). Eksport Rygi na zachód w okresie przynależności do Rzeczypospolitej (1562-1620). *Zapiski Historyczne. Poświęcone Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich*, 31(1), 7–44.

Literatura:

Džwina

- Pavulans, V. (1971). *Satiksmes celi Latvija XIII–XVII gs.* Zinatne.
- Grasmane, I. (1973). *Daugava un Rīgas eksports XVIII gs. beigās un XIX gs. pirmajā pusē.* Zinātne.
- Pāvulāne, V. (1975). *Rīgas tirdzniecība ar meža materiāliem XVII-XVIII gs. No Rīgas ekonomisko sakaru vestures ar krievu, baltkrievu, ukraiņu un lietuviesu zemēm.* Zinātne.
- Doroshenko, V. V. (1985). *Torgovlya i kupechestvo Rigi v XVII veke.* Zinātne.

Literatura:

Dźwina

- Harder-Gersdorff, E. (1995). Riga im Rahmen der Handelsmetropolen und Zahlungsströme des Ost-Westverkehrs am Ende des 18. Jahrhunderts. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*, 4, 521–563.
- Ziemlewska, A. (2008). *Ryga w Rzeczypospolitej polskolitewskiej (1581–1621)*. Towarzystwo Naukowe w Toruniu; Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Literatura:

Dniepr

- Baranowski, I. T. (1916). *Rzut oka na znaczenie Dniepru w dziejach gospodarczych Polski. Przegląd Historyczny*, 3, 269–284
- Jones, R. E. (1989). The Dnieper Trade Route in the Late Eighteenth and Early Nineteenth Centuries. *The International History Review*, 2, 303–313.

Literatura:

Dunaj

- Takáts, S. (1900). A dunai hajózás a XVI. és XVII. Században. *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle*, 2, 97–122.
- East, W. G. (1932). The Danube Route-Way in History. *Economica*, 37, 321–345.
- Gradeya, R. (2001). War and Peace along the Danube: Vidin at the End of the Seventeenth Century. *Oriente Moderno, Nuova Serie*, 1, 149–175.
- Vangerow, H. H. (2013). *Historischer Verein für Oberpfalz und Regensburg: Verhandlungen des Historischen Vereins für Oberpfalz und Regensburg*. Verlag des Historischen Vereins f. Oberpfalz u. Regensburg.

Literatura:

Dunaj

- Winiwarter, V. (2017). The Many Roles of the Dynamic Danube in Early Modern Europe: Representations in Contemporary Sources. In K. Costlow, Y. Haila, A. Rosenholm (Eds.), *Water in Social Imagination from Technological Optimism to Contemporary Environmentalism* (pp. 49–76). Brill.
- Huszár, Z. (2019). Divides or Connects? The Danube as an International Border and Watercourse in History. *Acta Universitatis Danubius*, 2, 106–122.
- Olson, K. R., Krug, E. (2020). The Danube, an Empire Boundary River: Settlements, Invasions, Navigation, and Trade Pathway. *Journal of Water Resource and Protection*, 10, 884–897.

Literatura:

Wisła

- Obuchowska-Pysiowa, H. (1964). *Handel wiślany w pierwszej połowie XVII wieku*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Bogucka, M. (1970). *Handel zagraniczny Gdańska w pierwszej połowie XVII wieku*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Gierszewski, S. (1982). *Wisła w dziejach Polski*. Wydawnictwo Morskie.
- Małecki, J. M. (1982). Wisła w okresie od pokoju toruńskiego do pokoju oliwskiego. In A. Piskozub (Ed.), *Wisła. Monografia rzeki* (pp. 31–46). Wydawnictwa Komunikacji i Łączności.

Literatura:

Wołga

- Shubin, I. A. (1927). *Volga i volzhskoye sudokhodstvo (Istoriya, razvitiye i sovremennoye sostoyaniye sudokhodstva i sudostroyeniya)*. Transpechat' NKPS.
- Darabadi, P. (2009). Geohistory of the middle ages: the Caspian and Volga-Caspian water routes of the 5th–17th centuries. *Central Asia and the Caucasus*, 3, https://www.ca-c.org/c-g/2009/journal_eng/c-g-1/14.shtml.
- Kabytov, P. (2015). The Middle Volga and Trans-Volga Region in the Context of Development of the Russian State System: A Modern Concept. *Quaestio Rossica*, 2, 117–131.

Literatura:

Wołga

- Zolotareva, M. (2019). Environmental planning and management of waterway construction (historical experience of Russia in the 18th century and the beginning of the 19th century). In *E3S Web of Conferences 91: Topical Problems of Architecture, Civil Engineering and Environmental Economics (TPACEE 2018)* (pp. 1–11). https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2019/17/e3sconf_tpacee2019_05023.pdf.
- Hartlet, J. M. (2021). *The Volga. A History of Russia's Greatest River*. Yale University Press.

Rzeka jako szlak wodny

„Rzeka, choćby wielka, nigdy
przeszkody nie stanowi”.

(Romer, 1901)

Rzeka jako szlak wodny

Rekonstrukcja łodzi
(Yakubaw, 2021)

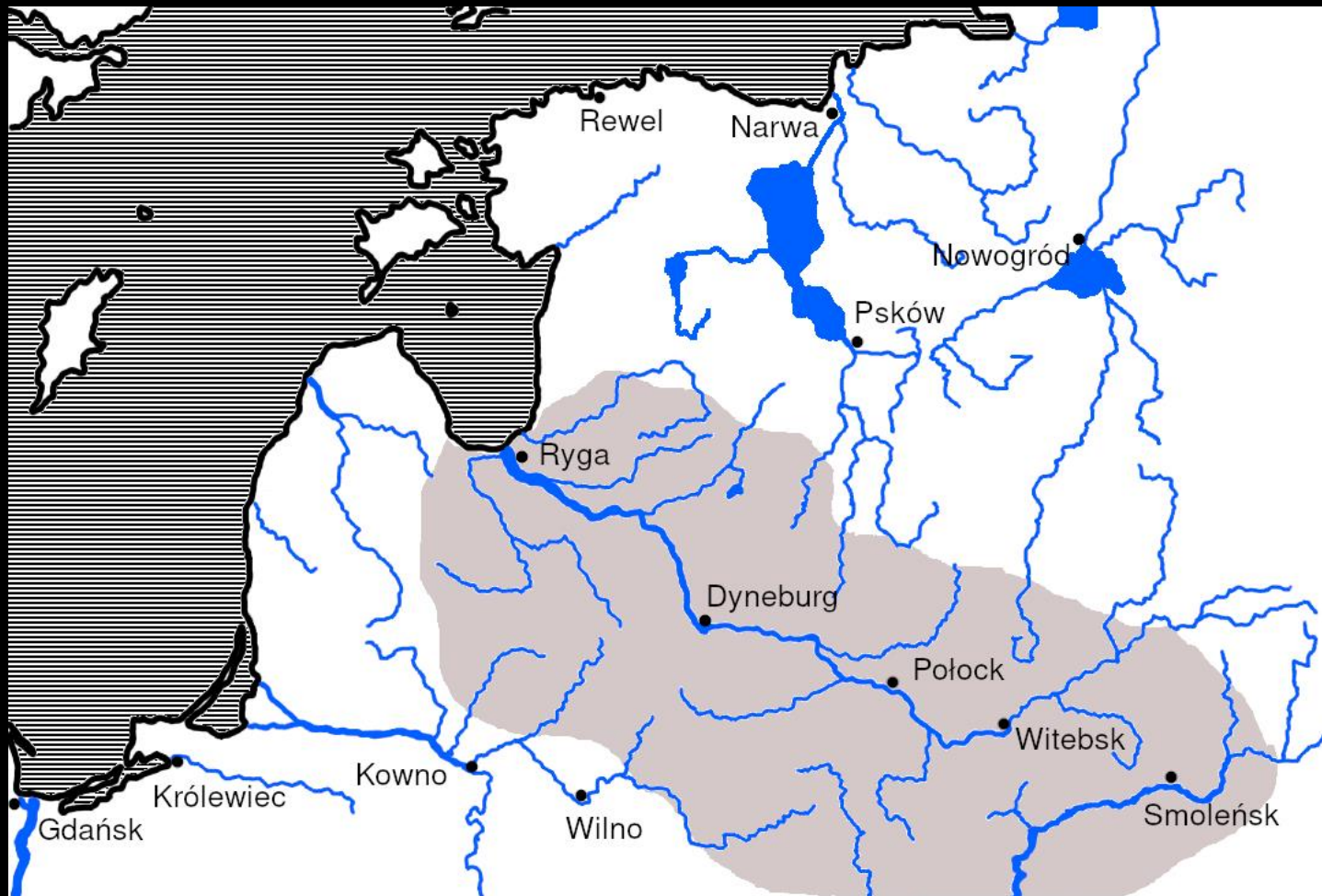
Rzeka jako szlak wodny

Transport konopi w 1805 roku:

- rzeką – 1 027 000 funtów;
- lądem – 45 000 funtów;

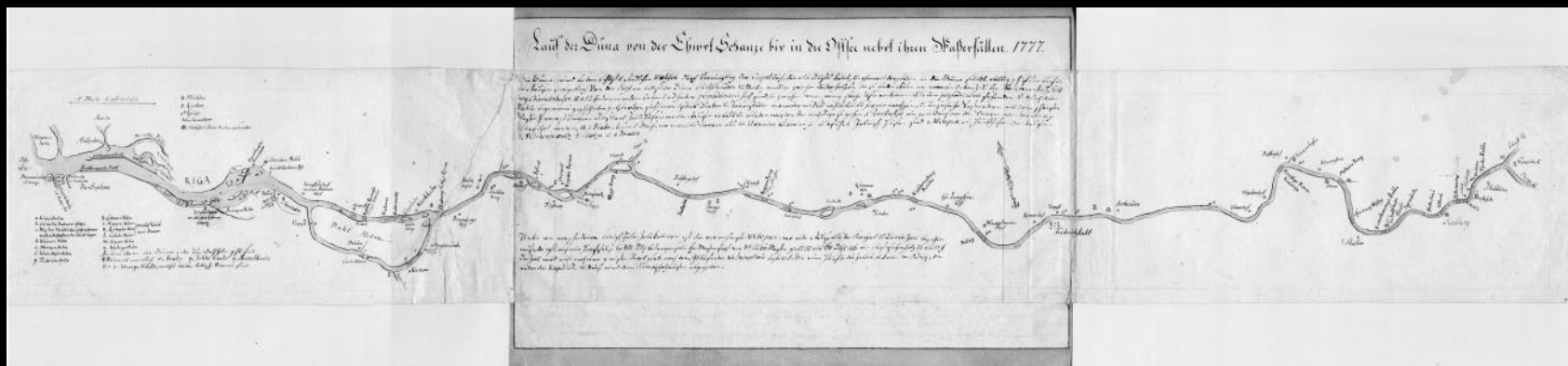
Stosunek: 23 do 1 na korzyść transportu rzeką.

Rzeka jako szlak wodny

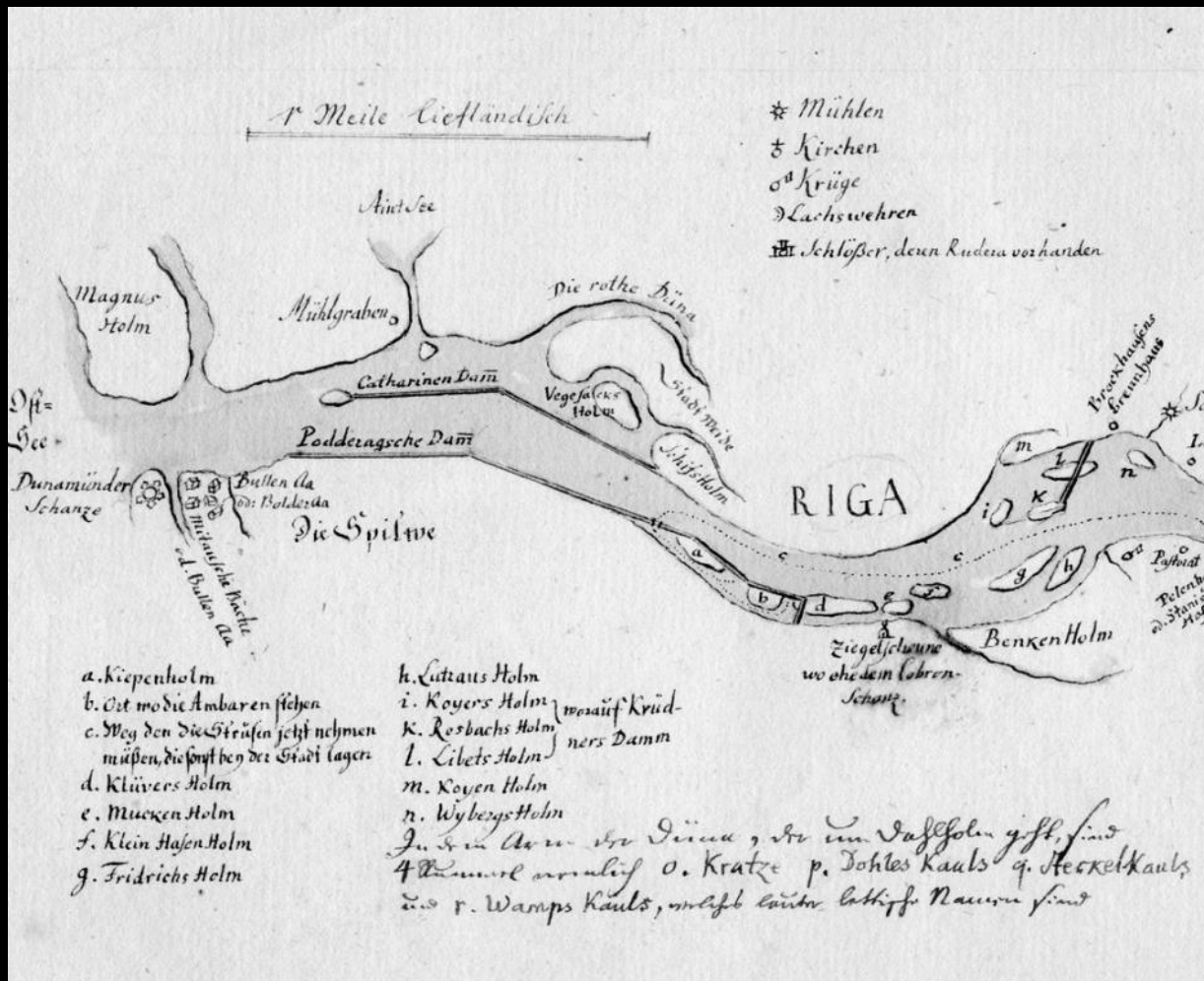
Teren handlu Rygi w XVII wieku
(Jensch, 1930)

Rzeka jako szlak wodny

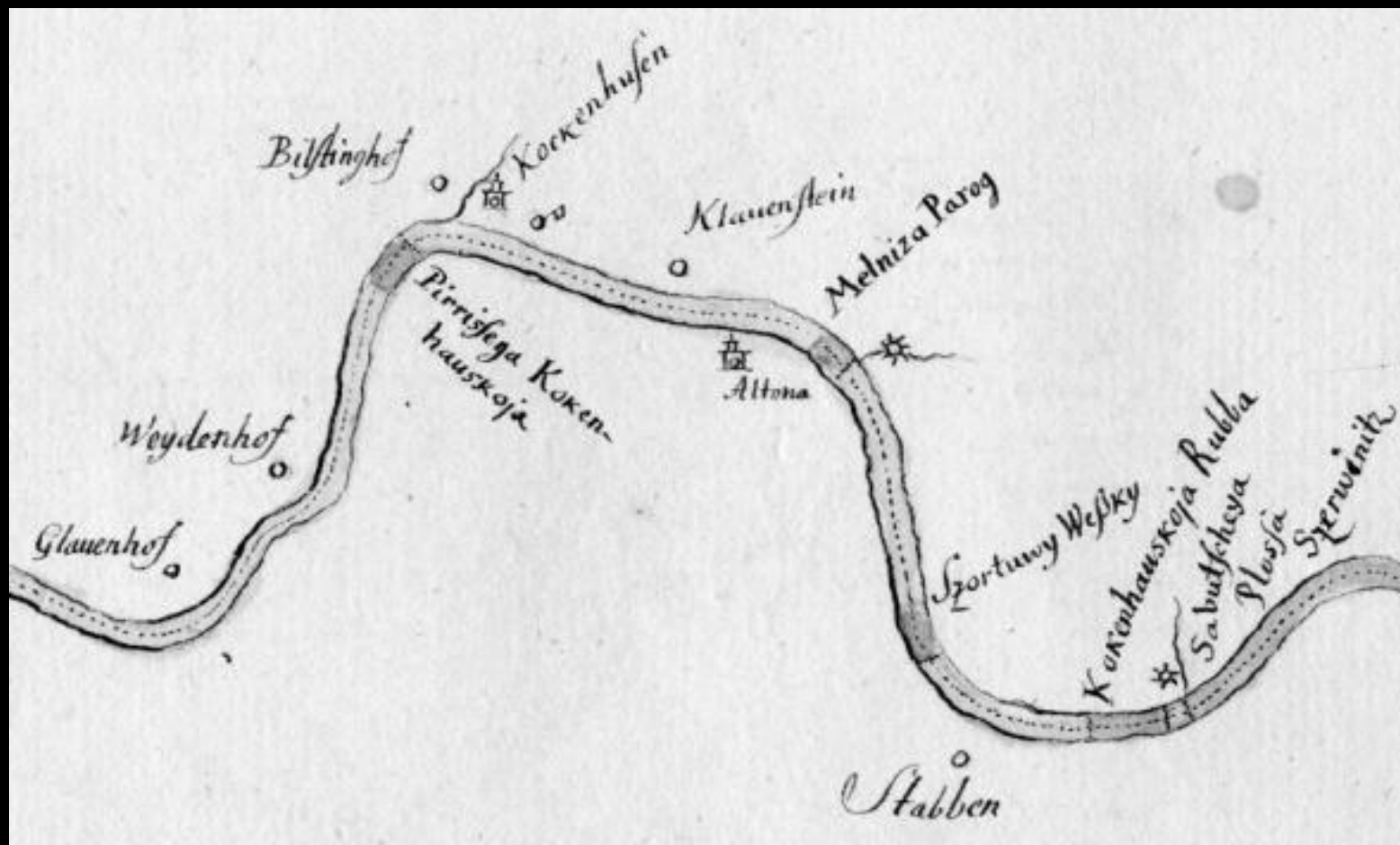
Mapa dolnego biegu Dźwiny
(Brotze, 1784)

Rzeka jako szlak wodny

Mapa dolnego biegu Dźwiny
 (Brotze, 1784)

Rzeka jako szlak wodny

Mapa dolnego biegu Dźwiny
(Brotze, 1784)

Rzeka jako szlak wodny

Poprawa toru wodnego na Dźwinie:

- 1593 – usunięcie pierwszych głazów z dna rzeki;
- 1639 – usunięcie 32 głazów z dna rzeki;
- koniec XVII w. i 2 poł. XVIII w. – wysadzanie przeszkód na rzece za pomocą prochu strzelniczego.

Rzeka jako szlak wodny

Poprawa warunków żeglugowych:

Dniepr: pod koniec lat 70. XVIII w. zbudowano kanały, aby omijać przeszkody w dolnym biegu rzeki. Rosyjska cesarzowa Katarzyna była zadowolona z wyników, ale żegluga po Dnieprze pozostała problemem.

Dunaj: w latach 1782–1783 cesarz Józef II, przygotowując się do wojny z Turcją, zarządził poprawę warunków żeglugi na węgierskim odcinku Dunaju. Co ciekawe, jego polecenie zostało zignorowane przez lokalne władze. Dodatkowo przygotowany wcześniej materiał został wrzucony do rzeki na znak protestu.

Rzeka jako szlak wodny

Regulacje prawne:

Dźwina: 1787 – prawo, na podstawie którego wprowadzono: monitoring stanu rzek, pomoc dla żeglarzy oraz ograniczenia połowów (konstrukcje rybackie stwarzały na rzece poważne przeszkody).

Wołga: w 1654 roku car Aleksiej Michajłowicz wydał dekret o różnego rodzaju nadmiernych opłatach. Wszystkie cła wewnętrzne zostały ostatecznie zniesione dopiero w 1753 r. na mocy dekretu cesarzowej Elżbiety Pietrownej.

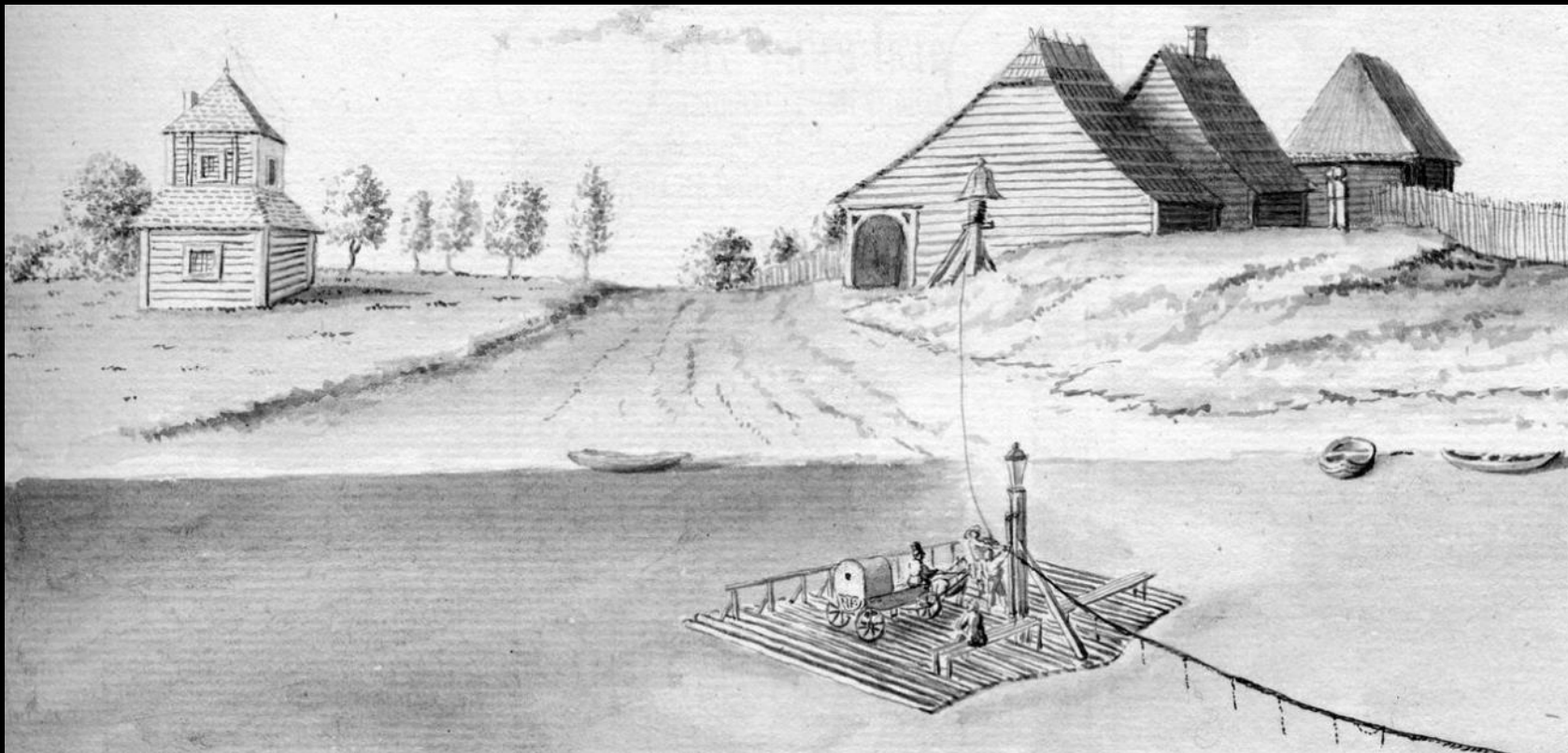
Dunaj: bieg rzeki znajdował się we władaniu wrogich sobie państw. Na przykład: statki z Austrii musiały być sprzedawane na Węgrzech i dalej funkcjonowały w rękach węgierskich lub tureckich. Dopiero w 1616 r. przyznano Austrii prawo żeglugi po środkowym i dolnym Dunaju.

Rzeka jako szlak wodny

Jaz na rzece
(Brotze, 1773)

Rzeka jako szlak wodny

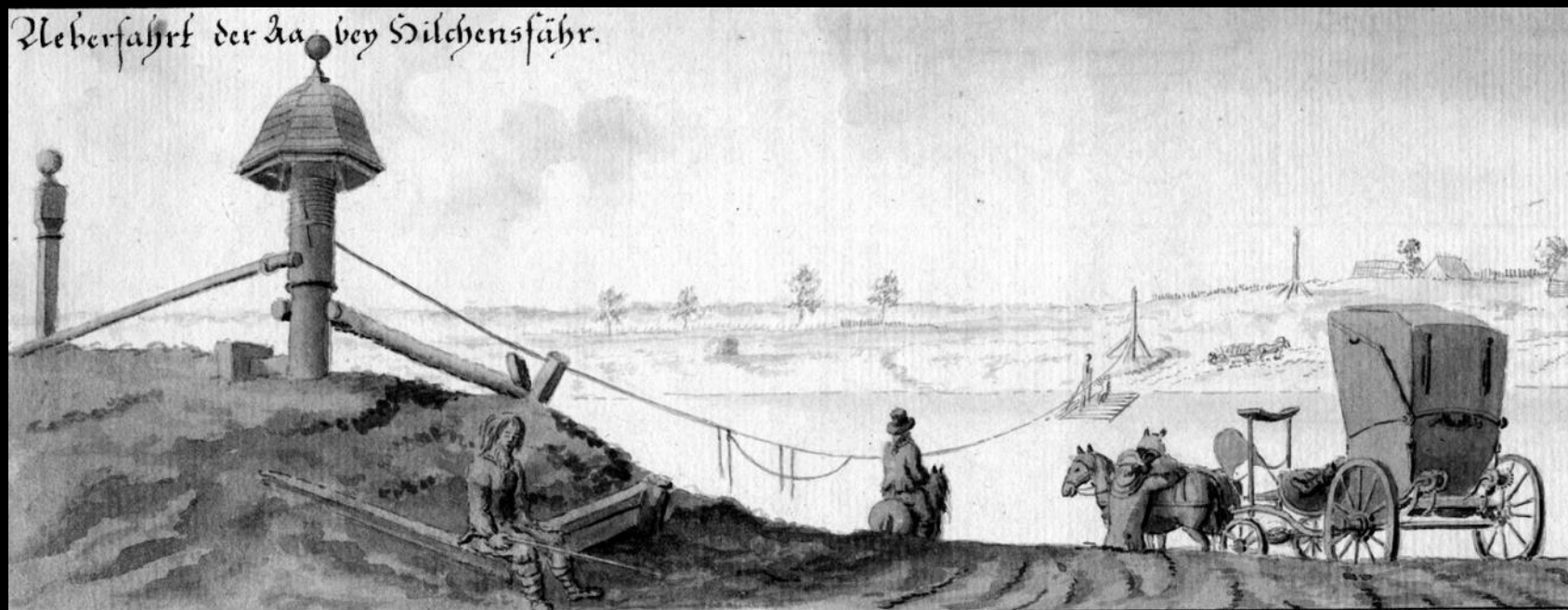
Przeprawa promowa na rzece Gawii
(Brotze, 1792)

Rzeka jako szlak wodny

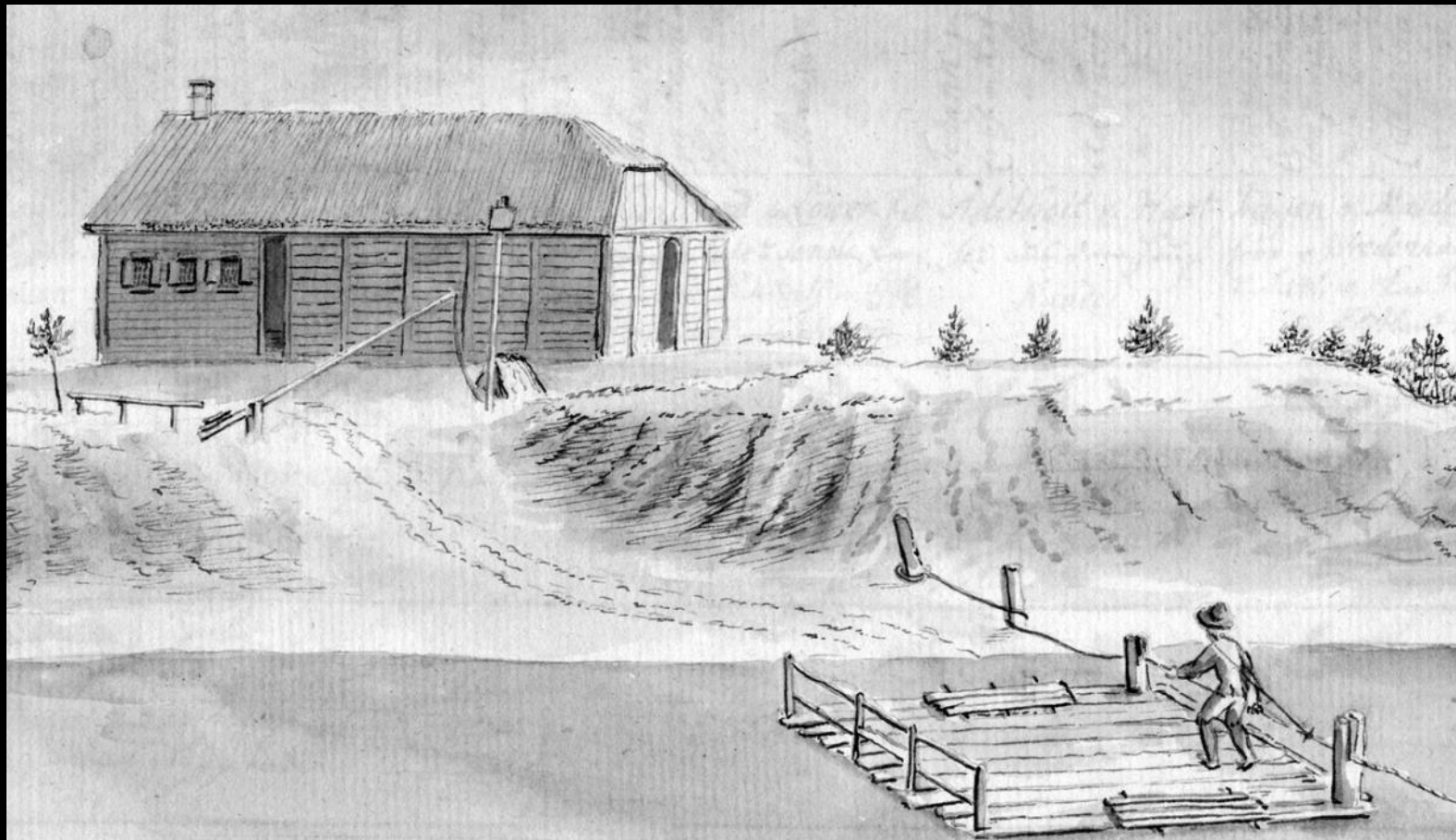
Przeprawa promowa na rzece Gawii
(Brotze, 1794)

Rzeka jako szlak wodny

Przeprawa promowa na rzece Gawii
(Brotze, 1794)

Rzeka jako szlak wodny

Przeprawa promowa na rzece Lentawie
(Brotze, 1806)

Rzeka jako szlak wodny

Piractwo na rzece:

- **Dźwina** – problem;
- **Wołga** – duży problem. Z tego powodu na Wołdze flotylle rzeczne miały swoje bazy i konwoje z ochroną;
- **Wisła, Dniepr i Dunaj** – brak danych.

Rzeka jako szlak wodny

Transport wojska i materiałów wojennych:

- W latach 1568, 1579-1581 litewska flotyła przewoziła żywność, amunicję i artylerię. Odbywało się to w górę rzeki na odcinkach do kilkudziesięciu kilometrów.
- W 1625 roku szwedzka flotyła z ciężkim sprzętem pokonała dystans prawie 50 km w górę rzeki, docierając do Kegums (łot. Ķegums, niem. Keggum). W tym roku rzeka wylała, co mogło ułatwić transport.
- W 1656 roku Rosjanie pływali z ciężkim sprzętem w górę i dół rzeki.
- W 1705 r. flota rosyjska transportowała artylerię i amunicję z Połocka do Krustpils wzdłuż rzeki, pokonując około 260 km.

Dniepr, Dunaj, Wisła i Wołga były również często wykorzystywane do militarnych celów.

Środki transportu:

Tratwy

Nazewnictwo:

- łotewskie: ploss;
- niemieckie: Floß;
- polskie: tratwa, płyta;
- rosyjskie: плоть.

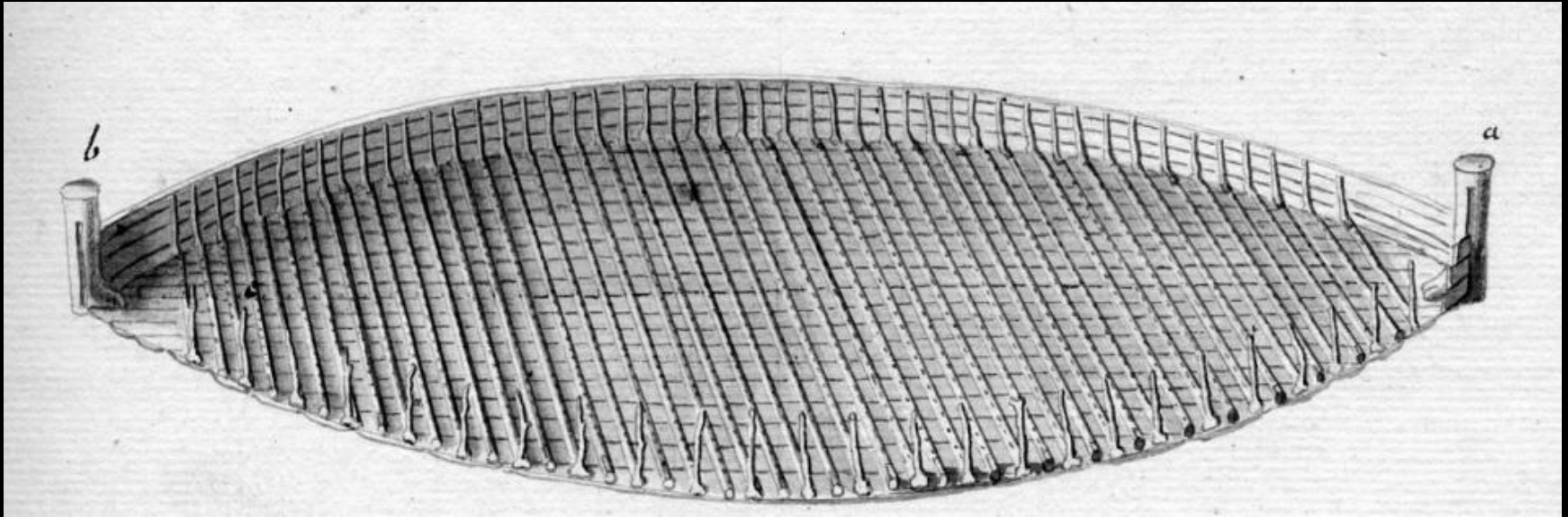
Wymiary: długość od 8 m do 19 m i szerokości od 6 m do 17 m.

Środki transportu:

Strugi na Dźwinie
(Brotze, 1773)

Środki transportu:

Kadłub struga
(Brotze, 1794)

Środki transportu:

Strugi

Nazewnictwo:

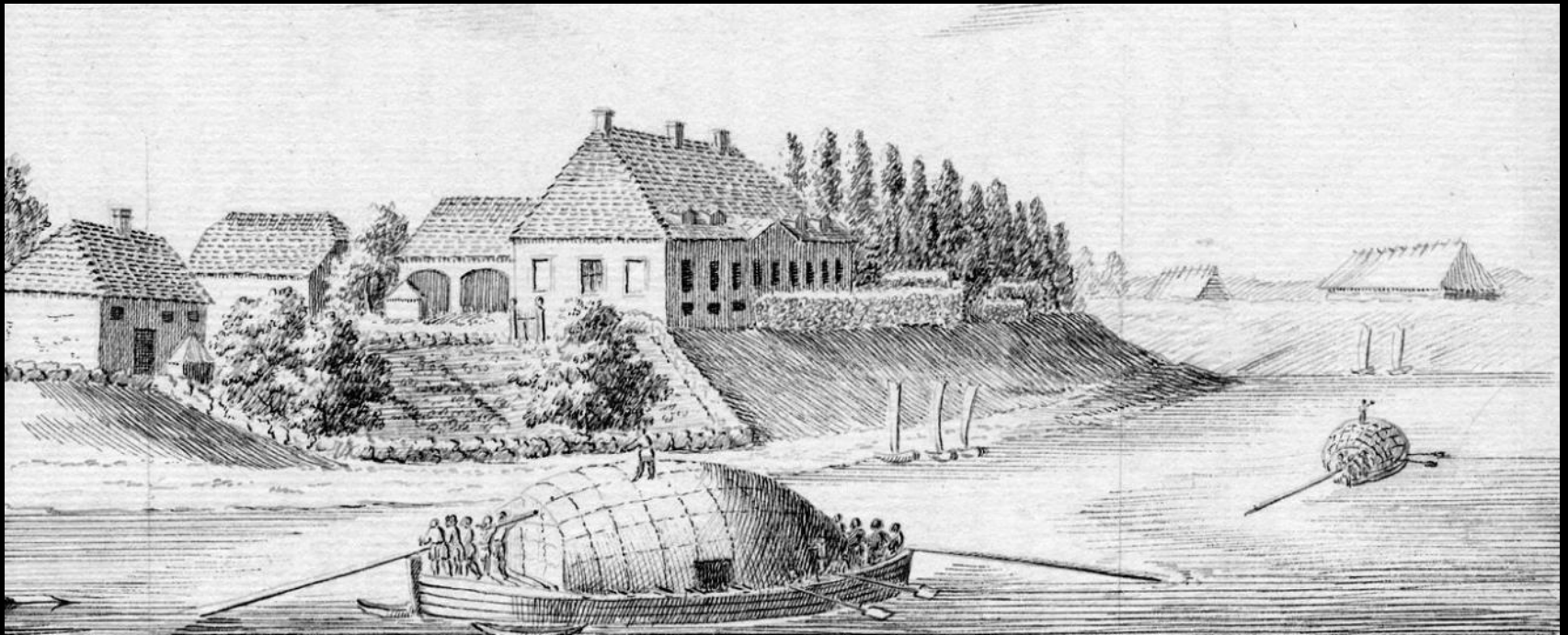
- łot. strūga;
- niem. Struse;
- pol. strug;
- ros. струг.

Wymiary: największe miały 32-45 m długości, 13-17 m szerokości i 0,85-1 m zanurzenia.

Ładowność: do 200 ton ładunku.

Załoga: do 46 ludzi

Środki transportu:

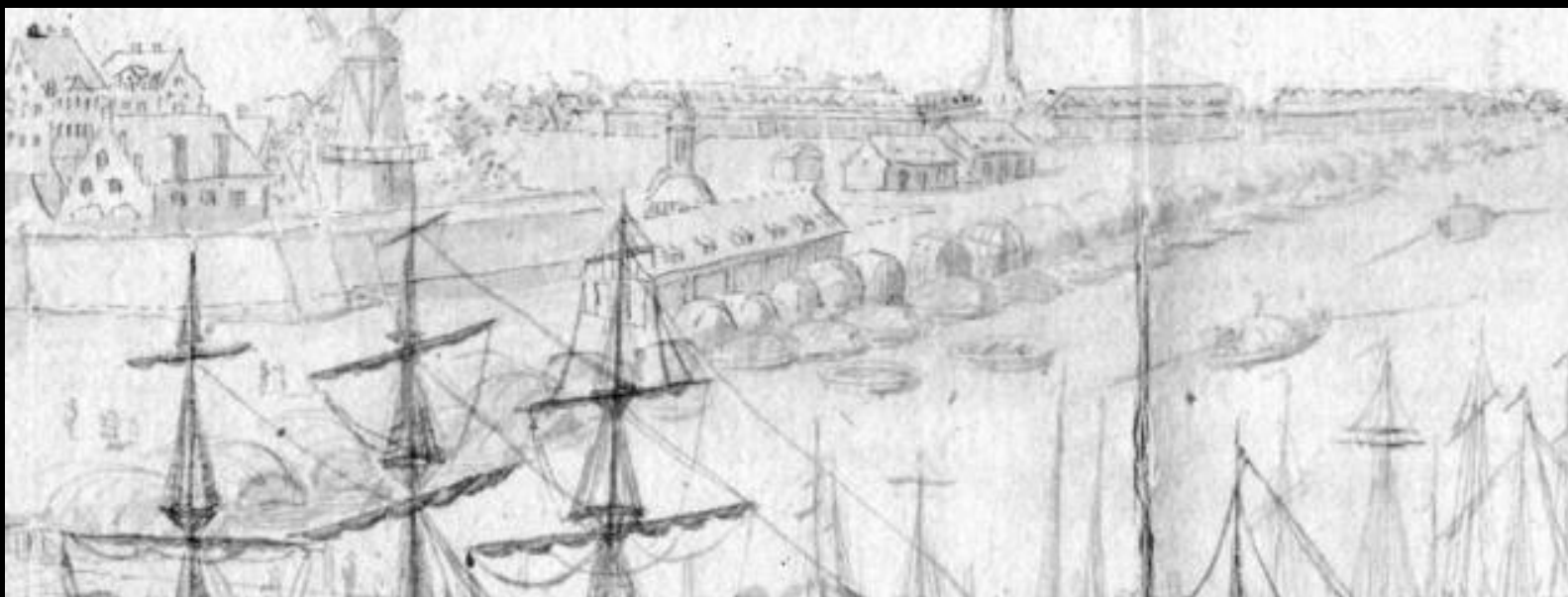
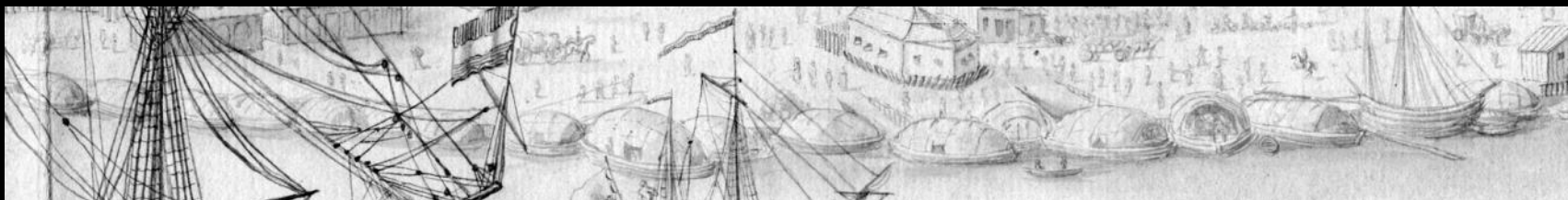
Strugi na Dźwinie
(Brotze, 1794)

Środki transportu:

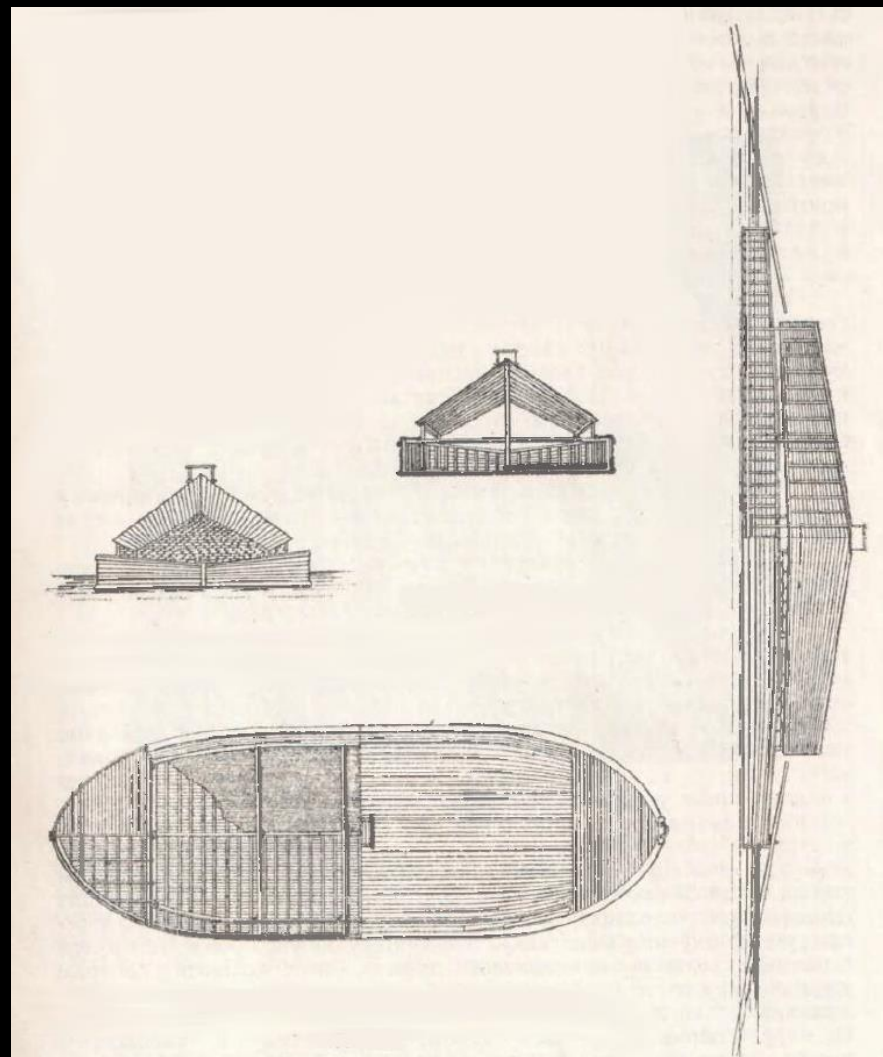
Strugi w ryskim porcie
(Brotze, 1792)

Środki transportu:

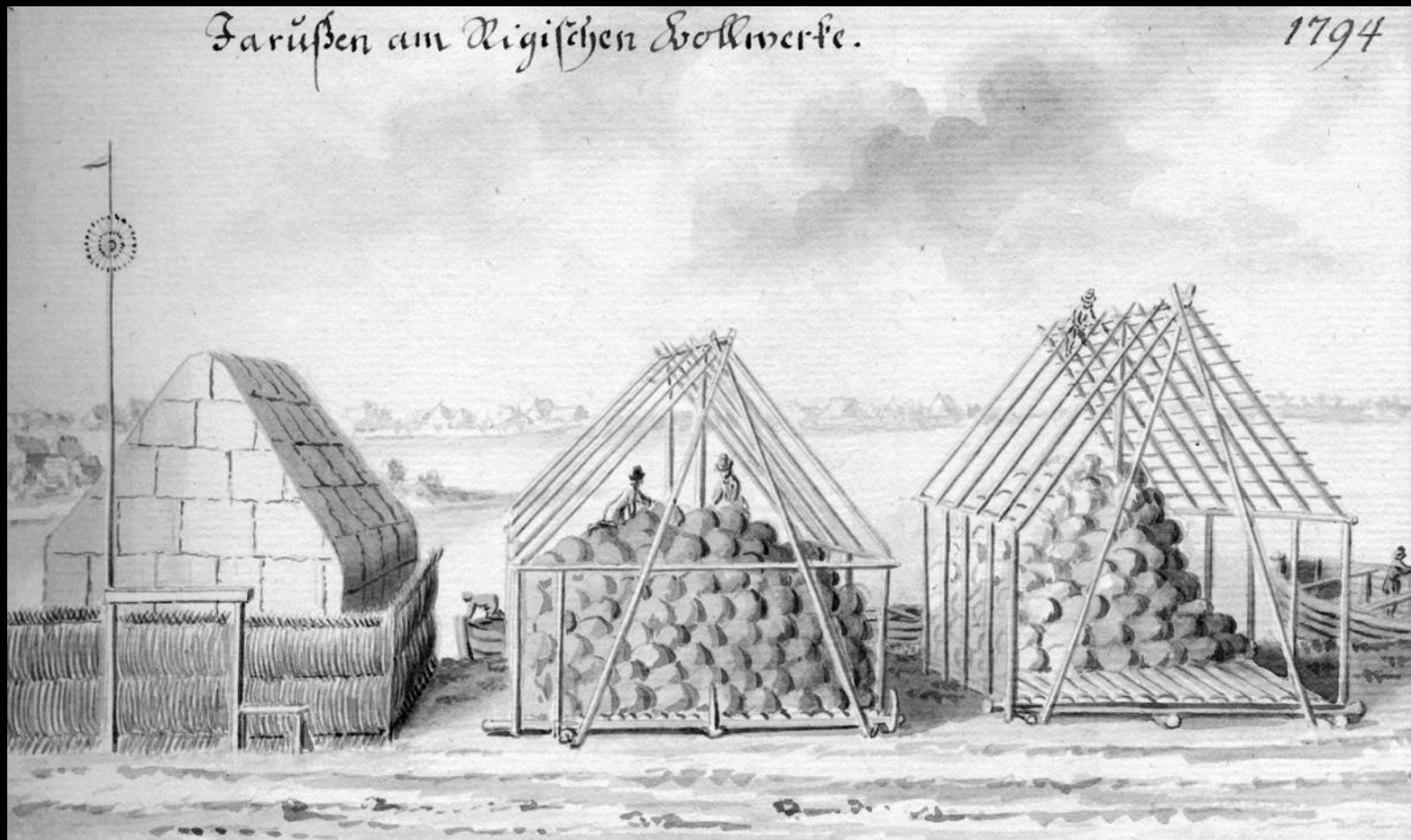
Strugi w ryskim porcie
(Brotze, 1792)

Środki transportu:

Dźwińskie strugi
(Shubin, 1927)

Środki transportu:

Jarussen – magazyny w Rydze
(Brotze, 1794)

Środki transportu:

Szkuty

Nazewnictwo:

- pol. szkuta;
- ros. шкуна, шкута.

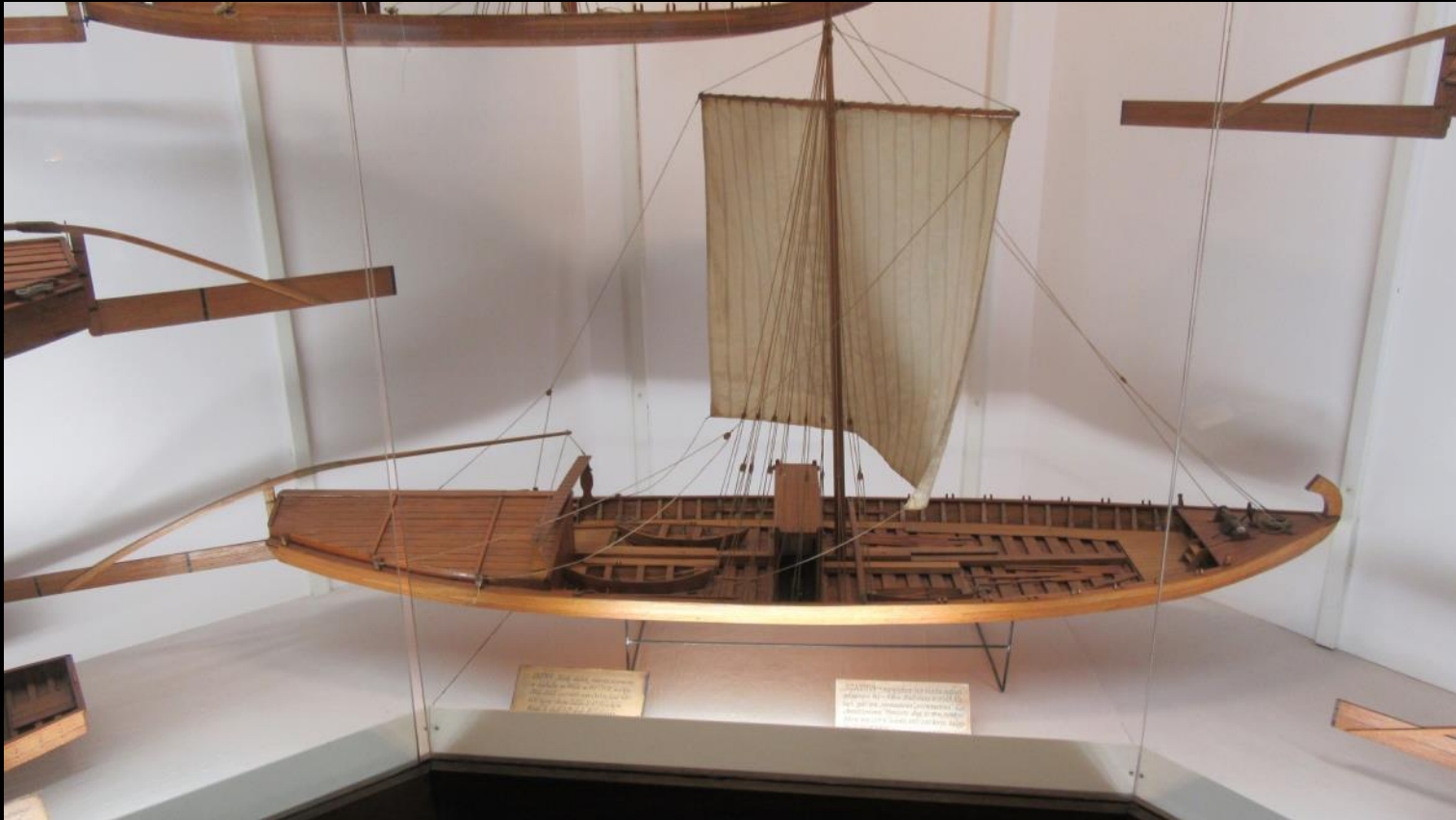
Wymiary: łodzie płaskodenne z żaglem o długości około 30 m, szerokości 10 m i wysokości 5 m.

Ładowność: od kilkudziesięciu do ponad 100 ton.

Załoga: do 45 przy spływie i nawet 112 pod prąd.

Odpowiedniki na innych rzekach: szkuty na Wiśle i „Zillen” na Dunaju (Na przykład „Clozille” miała 4 m szerokości, była obsługiwana przez 14–15 osób; „Siebernin” miała 7 m szerokości, była obsługiwana przez 8 osób; a „Sechserin” miał 6 m szerokości, była obsługiwana przez 6 osób).

Środki transportu:

Model szkuty

(Model szkuty – statku używanego na Wiśle w XVI-XVIII wieku. Ekspонат w Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku, 2017)

Środki transportu:

Holowanie łodzi na Dźwinie
(Brotze, 1796)

Środki transportu:

Holowanie łodzi na Dźwinie
(Brotze, 1796)

Środki transportu:

Obraz Ilji Repnina „Burlacy na Wołdze”
(Repin, 1870)

Środki transportu:

Łajby

Nazewnictwo:

- łot. laiva;
- pol. łajba, łajwa;
- ros. лайба

Wymiary: długość do 10 m

Ładowność: 3 tony

Załoga: 2 ludzi

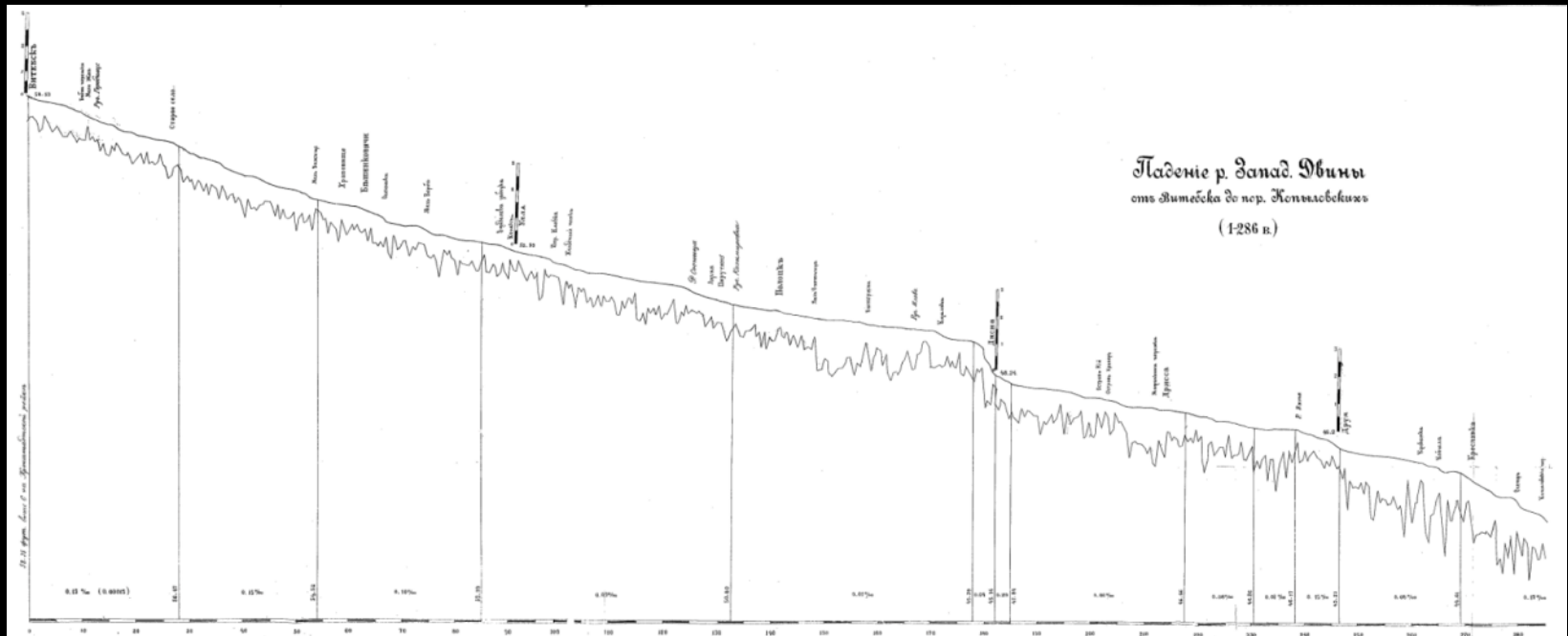
Środki transportu:

Dźwina: podróż z Witebska do Rygi (około 500 km) w najlepszym przypadku według danych z XIX w. trwała 11 dni, odpowiednio z Połocka – 8-10, z Druji – 7, z Dyneburga – 4, z Kryżborku/Jakobsztatu – 2, a z Nowej Mitawy (niem. Friedrichstadt, łot. Jaunjelgava, około 140 km) tylko 1 dzień.

Dunaj: droga z Ulm do Wiednia (około 500 km) trwała 10 dni, w drugą stronę około miesiąca.

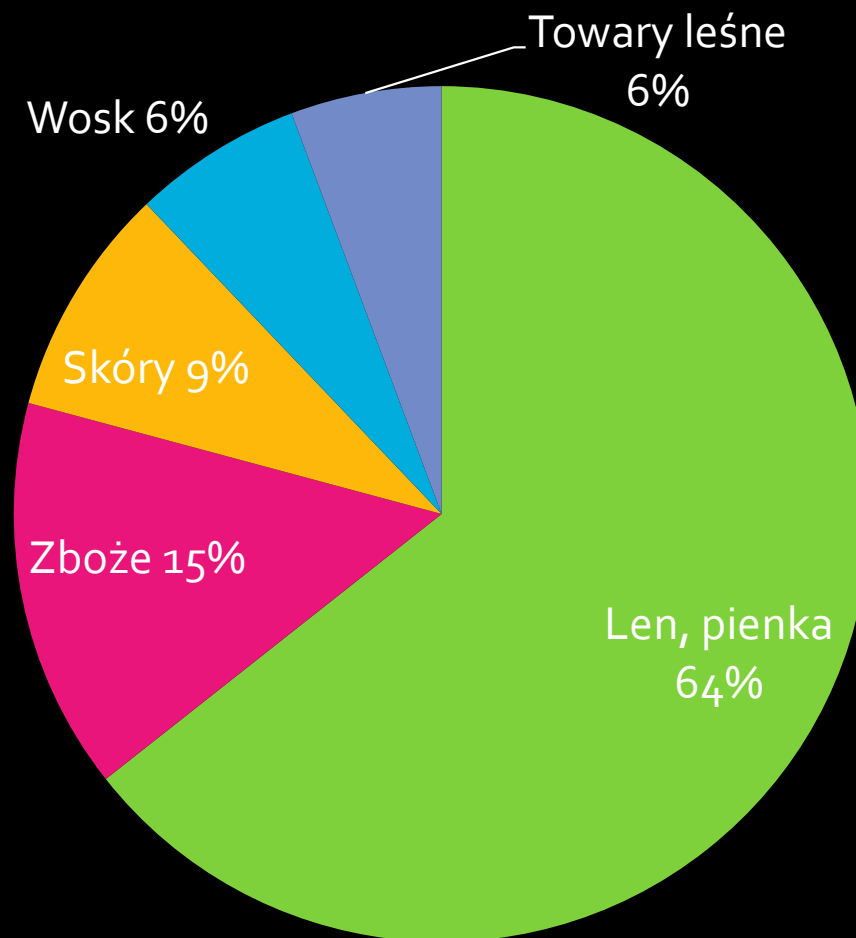
Wołga: droga z Niżnego Nowogrodu do Astrachania (około 1800 km) trwała 30-34 dni, z Astrachania do Kazania (około 1600 km) 2-3 miesiące.

Środki transportu:

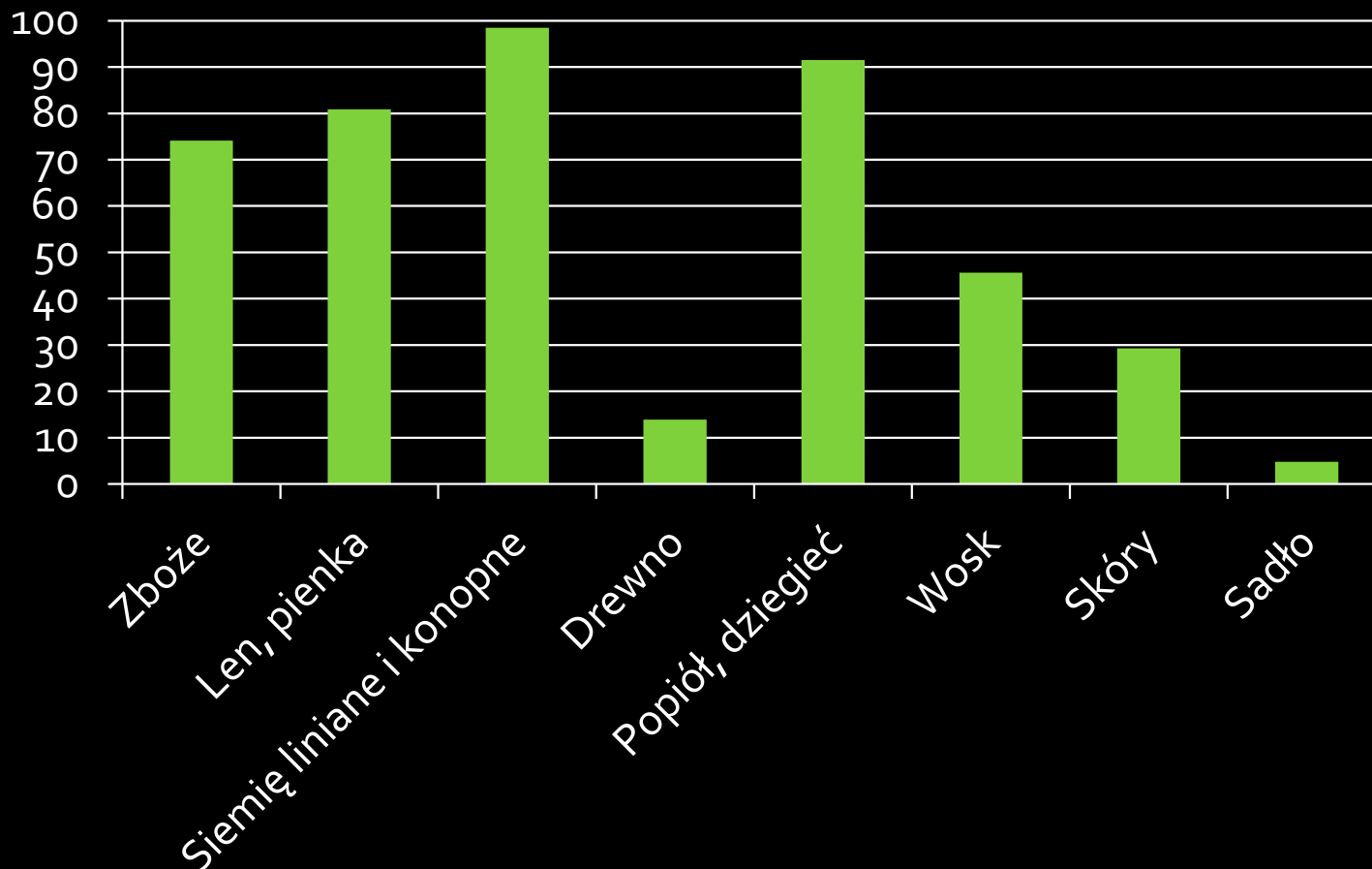
Spadek rzeki Dźwiny od Witebska do Augustyniśki
(Sapunov, 1893)

Towary:

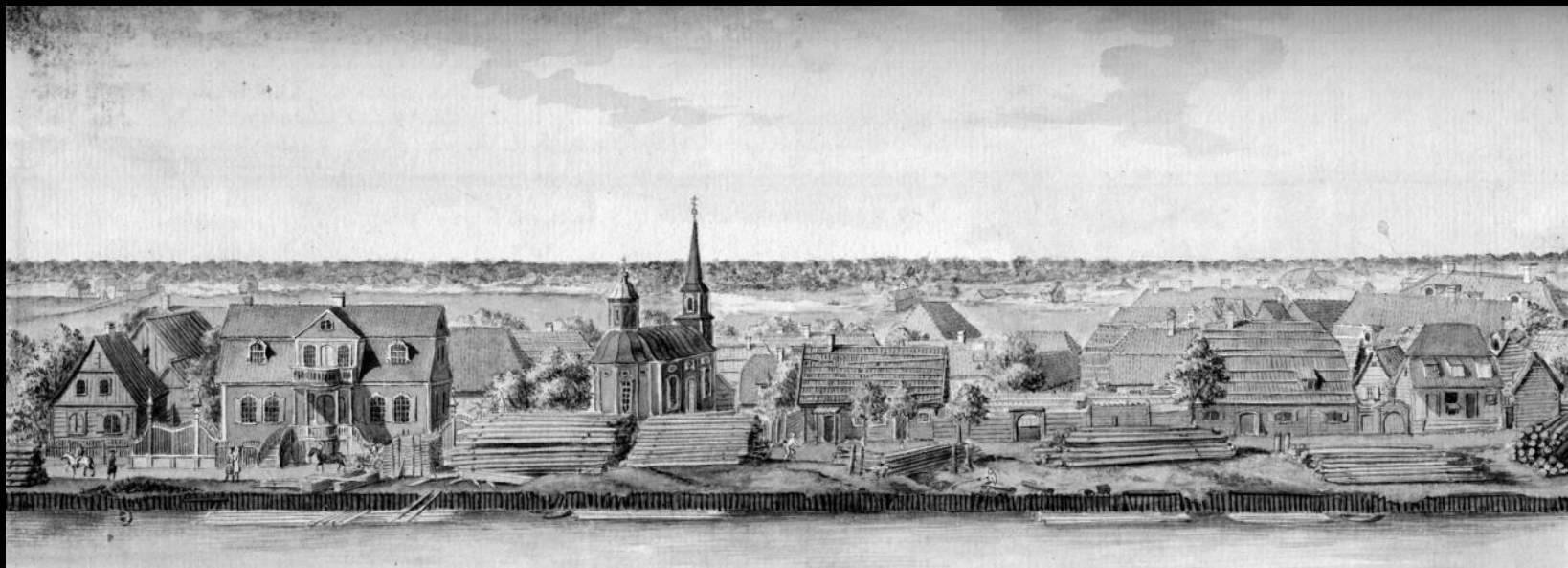
Struktura ryskiego eksportu w 1596 roku
(Doroszenko , 1966)

Towary:

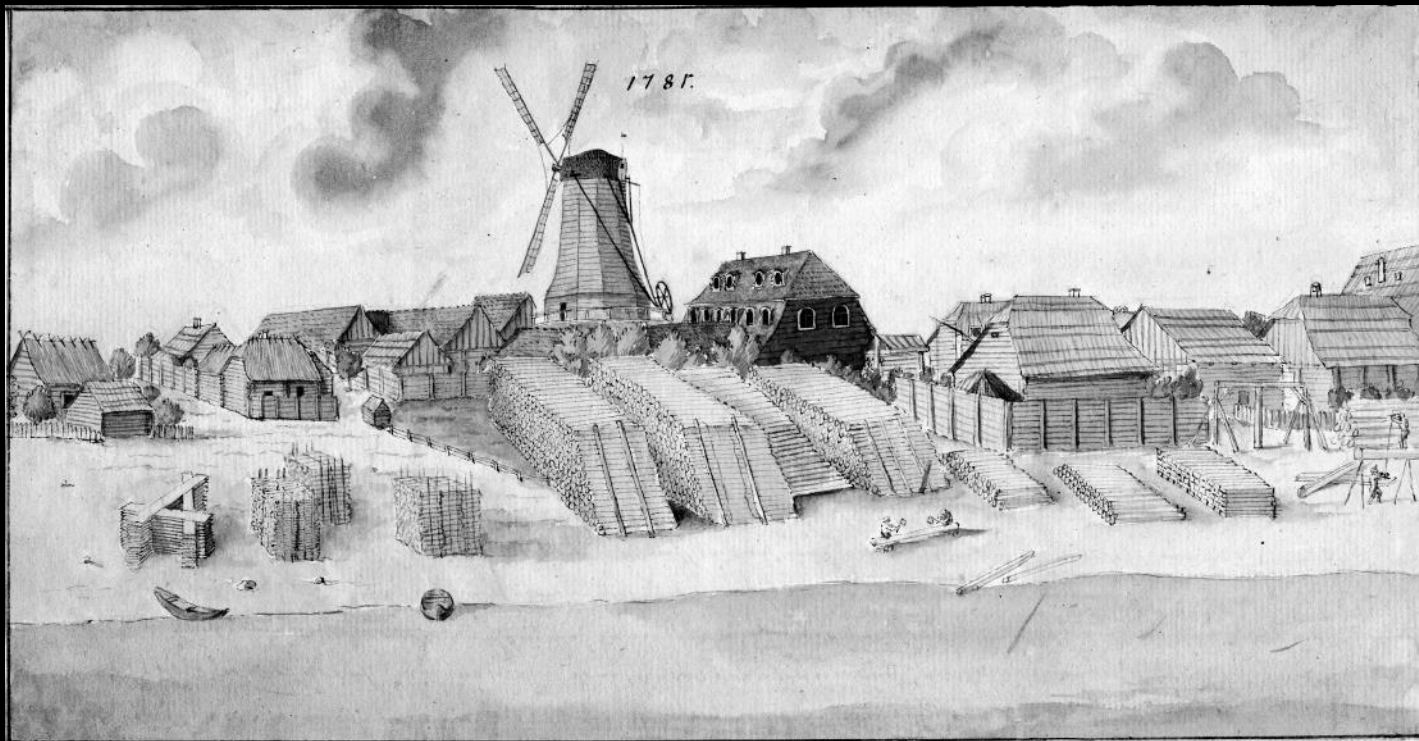
Udział procentowy Rygi w eksporcie przez Sund ze wschodniej strefy bałtyckiej w procentach za lata 1562-1620
(Doroszenko, 1966)

Towary:

Składy pni drzewnych pod Rygą
(Brotze, 1782)

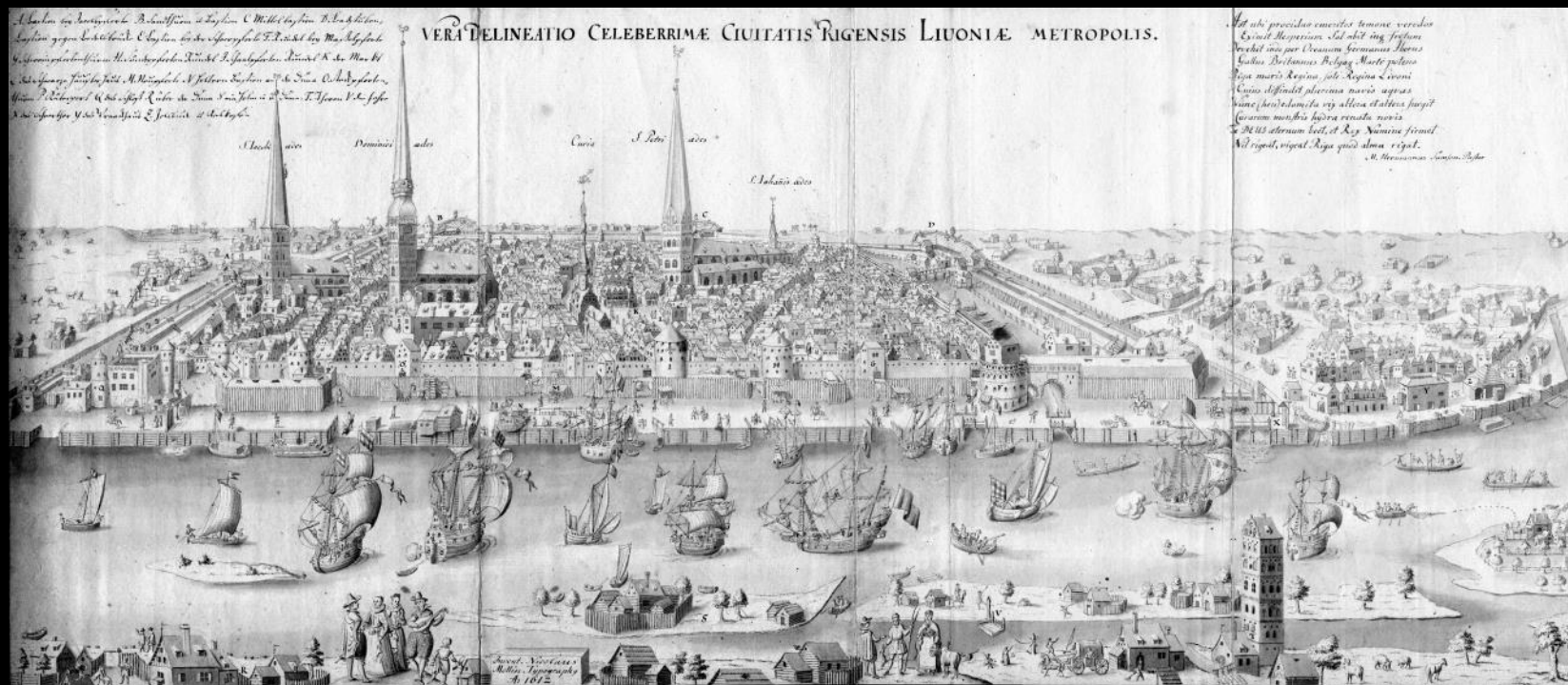
Towary:

Ansicht der ehemaligen Lübbendorffschen jetzt Bent und Döntkenschen Schneidemühle, eine Meile über Riga
jetzt mit Königl. Krieg an der Düna gelegen, von der Kaiserliche.

Składy pni drzewnych i desek pod Rygą
(Brotze, 1782)

Towary:

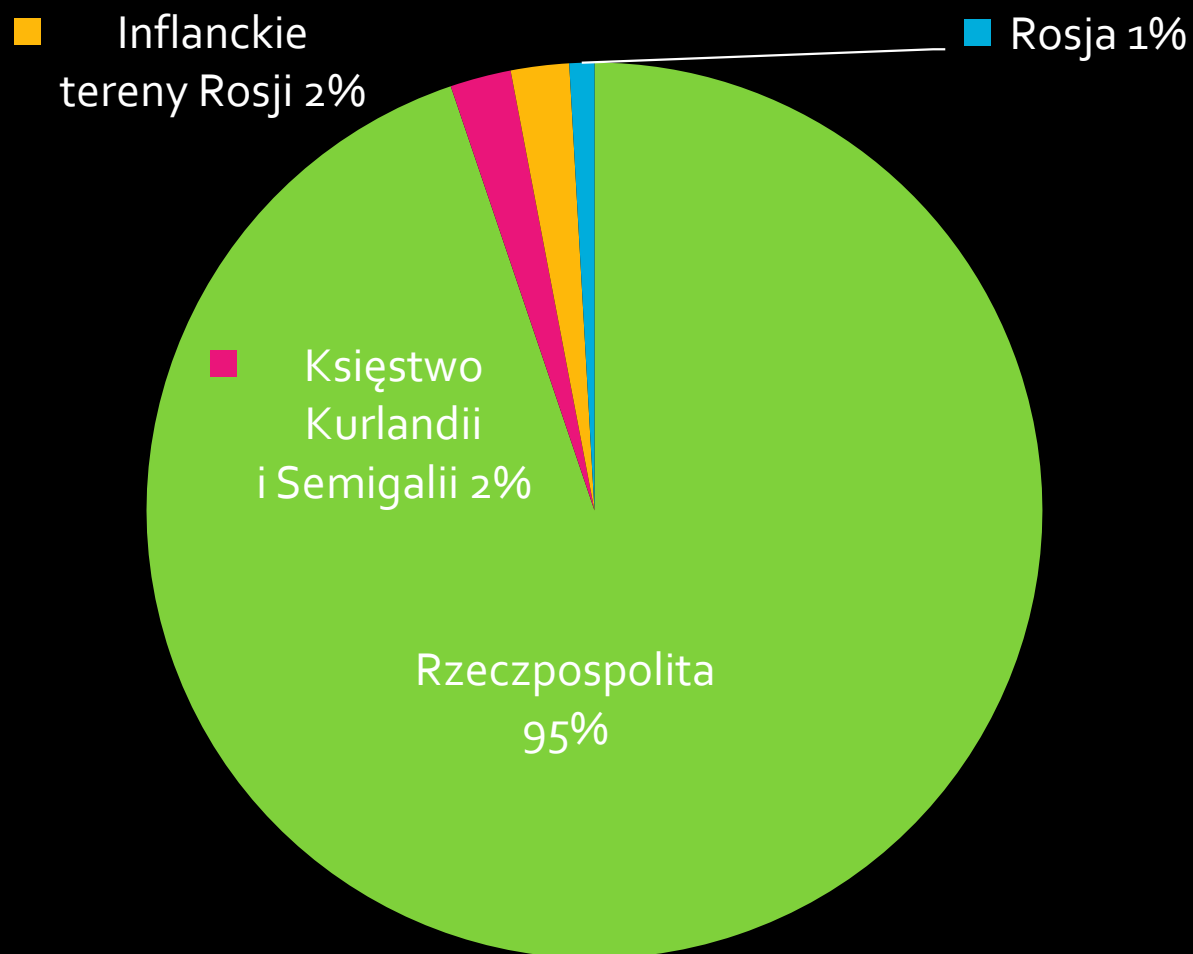
Transport, skład i obróbka drewna w Rydze w 1612 roku
(Brotze, 1784)

Towary:

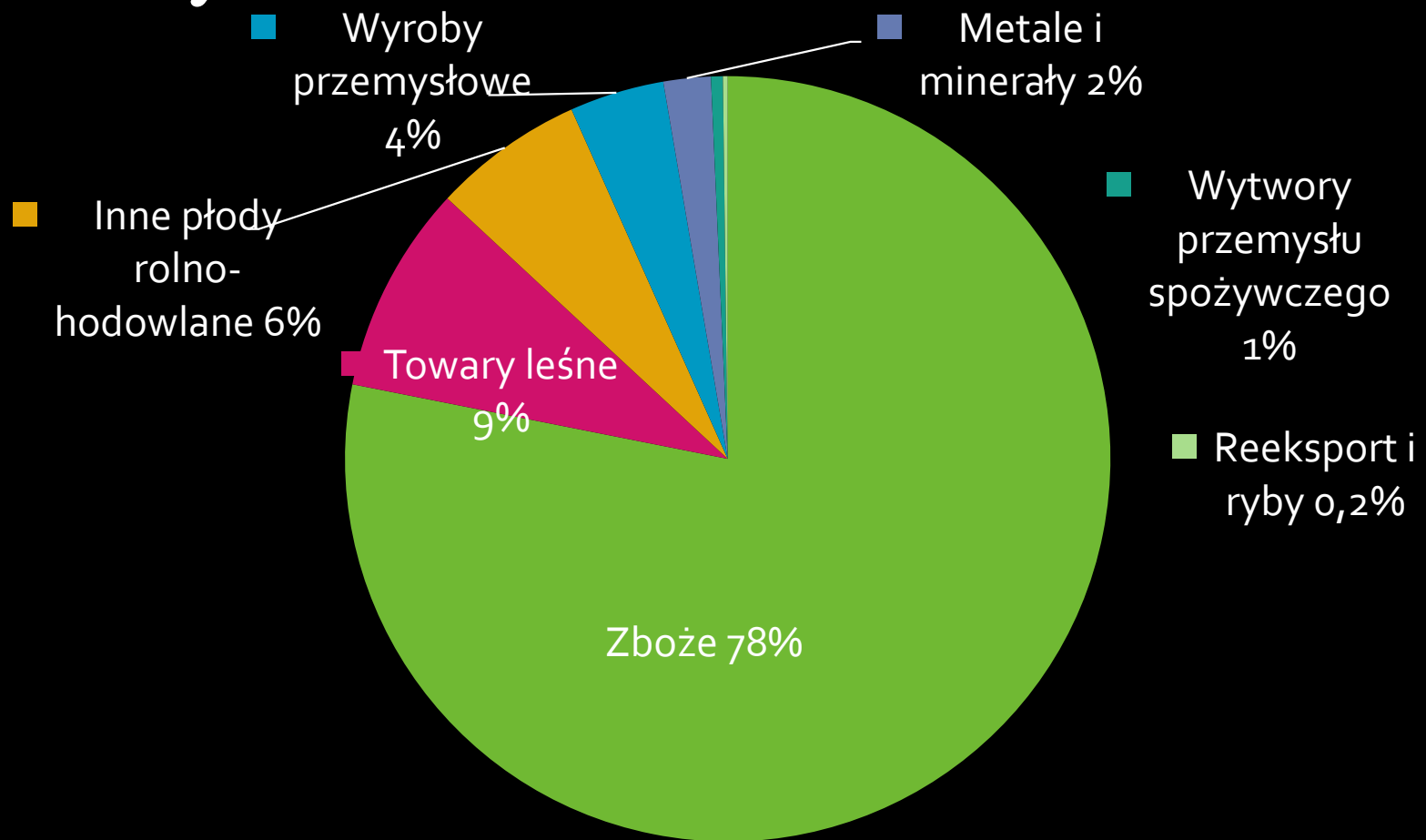
Transport, składowanie i obróbka drewna
w Rydze w 1612 roku
(Brotze, 1784)

Towary:

Pochodzenie drewna w Rydze w 1767 roku:
(Pāvulāne, 1975)

Towary:

Struktura gdańskiego eksportu w 1634 roku
(Bogucka, 1970)

Towary:

Dniepr – brak danych

Dunaj – zróżnicowanie

Wołga – duży udział zboża w XVIII w., wcześniej
zróżnicowanie

Ośrodki u ujścia rzek:

- Dniepr i Dunaj – brak dużych ośrodków handlowych u ujścia rzek
- Wołga – Astrachań, ale bez takiej roli jak Ryga i Gdańsk

Towary:

Do Rygi importowano, a następnie transportowano w górę rzeki:

- sól;
- śledzie;
- wino;
- piwo;
- słód;
- tkaniny;
- wyroby metalowe, w tym słynne kosy ze Styrii;
- wyroby szklane z Czech i ceramika (porcelana i fajans);
- od 1671 r. tytoń.

Towary:

„Heringskaye”, czyli
„Nabrzeże śledziowe”
w ryskim porcie około
1650 roku
(Brotze, 1784)

Towary:

Ruch statków w Rydze:

- pod koniec XVI w. około 200-300 statków rocznie (w 1594 r. 286);
- około 1700 r. około 500,
- pod koniec XVIII w. około 1000.

Pod tym względem, Ryga zajmowała w XVI w. trzecie miejsce na Bałtyku, a w drugiej połowie XVII w. wysunęła się nawet na drugie.

Dla porównania, przez port w Astrachaniu w XVIII w. przechodziło tylko 300 statków.

Towary:

Obrót pieniężny:

- Pod koniec XVI wieku wartość ryskiego eksportu sięgała 5,3–5,4 mln marek ryskich rocznie (1 marka = 3,503 g srebra, czyli łącznie ok. **18,5–18,9 ton srebra**), z czego połowa pochodziła z konopi i lnu.
- W XVIII wieku te same produkty dawały 12 milionów rubli rocznie (1 rubel = 17,996 g srebra, czyli prawie **216 ton srebra**), czyli kilka razy więcej!

Wartość eksportu z miasta stanowiła 20% całego rosyjskiego eksportu, ale tylko prawie 6% importu. Dla porównania obroty towarowe w Astrachaniu na początku XIX wieku wynosiły zaledwie 3,5 mln.

Towary:

Zdaniem badaczki Elisabeth Harder-Gersdorf, Ryga w przeciwieństwie do Narwy nie odczuła skutków konkurencji ze strony Petersburga w XVIII wieku, co z jednej strony wynikało z ogromnego popytu na zachodzie, z drugiej zaś, ze względu na oddzielne różne dorzecza.

To właśnie Dźwina i jej dopływy zapewniły Rydze przetrwanie na rynku w XVIII stuleciu.

Cel

- Jak wygląda podstawa źródłowa i literaturowa tematu?
- Czym charakteryzowała się Dźwina jako szlak wodny?
- Jakie były środki transportu?
- Jakie towary transportowano rzeką?
- Jak Dźwina jako szlak handlowy prezentuje się na tle Dniepru, Dunaju, Wisły i Wołgi?

Bibliografija

1. Baranowski, I. T. (1916). *Rzut oka na znaczenie Dniepru w dziejach gospodarczych Polski. Przegląd Historyczny*, 3, 269–284
2. Bogucka, M. (1970). *Handel zagraniczny Gdańska w pierwszej połowie XVII wieku*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
3. Brotze, J. C. (1771) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 1) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2359>.
4. Brotze, J. C. (1773) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 2) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2360>.
5. Brotze, J. C. (1782) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 3) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2395>.
6. Brotze, J. C. (1784) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 4) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2396>.
7. Brotze, J. C. (1792) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 5) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2397>.

Bibliogarfia

8. Brotze, J. C. (1794) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 6) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2373>.
9. Brotze, J. C. (1796) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 7) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2371>.
10. Brotze, J. C. (1806) *Sammlung Verschiedener Liefländischer Monumente, Prospecte, Wapen, Zweiter Teil*. (vol. 10) Latvijas Universitate Akadēmiskā biblioteka. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/2375>.
11. Brotze, J. C. (1992). *Zīmējumi un apraksti*. (vol. 1, T. Zeids, Ed.). Zinātne.
12. Brotze, J. C. (1996). *Zīmējumi un apraksti*. (vol. 2, T. Zeids, Ed.). Zinātne.
13. Brotze, J. C. (2002). *Zīmējumi un apraksti*. (vol. 3, T. Zeids, Ed.). Zinātne.
14. Bucholtz, A. (1896). Ueber Versuche zur Reinigung des Fahrwassers der Düna im 16. und 17. Jahrhundert *Sitzungsberichte der Gesellschaft für Geschichte und Altertumskunde der Ostseeprovinzen Russlands aus dem Jahre 1895*, 6–18.
15. Darabadi, P. (2009). Geohistory of the middle ages: the Caspian and Volga-Caspian water routes of the 5th–17th centuries. *Central Asia and the Caucasus*, 3, https://www.ca-c.org/c-g/2009/journal_eng/c-g-1/14.shtml.

Bibliografia

16. Doroshenko, V. V. (1985). *Torgovlya i kupechestvo Rigi v XVII veke*. Zinātne.
17. Doroszenko, W. W. (1966). Eksport Rygi na zachód w okresie przynależności do Rzeczypospolitej (1562-1620). *Zapiski Historyczne. Poświęcone Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich*, 31(1), 7–44.
18. East, W. G. (1932). The Danube Route-Way in History. *Economica*, 37, 321–345.
19. Gierszewski, S. (1982). *Wisła w dziejach Polski*. Wydawnictwo Morskie.
20. Gradeya, R. (2001). War and Peace along the Danube: Vidin at the End of the Seventeenth Century. *Oriente Moderno, Nuova Serie*, 1, 149–175.
21. Grasmann, I. (1973). *Daugava un Rīgas eksports XVIII gs. beigās un XIX gs. pirmajā pusē*. Zinātne.
22. Harder-Gersdorff, E. (1995). Riga im Rahmen der Handelsmetropolen und Zahlungsströme des Ost-Westverkehrs am Ende des 18. Jahrhunderts. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*, 4, 521–563.
23. Hartlet, J. M. (2021). *The Volga. A History of Russia's Greatest River*. Yale University Press.
24. Huszár, Z. (2019). Divides or Connects? The Danube as an International Border and Watercourse in History. *Acta Universitatis Danubius*, 2, 106–122.

Bibliografia

25. Jensch, G. (1930). *Der Handel Rigas im 17. Jahrhundert Ein Beitrag zur livländischen Wirtschaftsgeschichte in schwedischer Zeit*. Nikolai Kymmels Buchhandlung in Kommission.
26. Jones, R. E. (1989). The Dnieper Trade Route in the Late Eighteenth and Early Nineteenth Centuries. *The International History Review*, 2, 303–313.
27. Kabytov, P. (2015). The Middle Volga and Trans-Volga Region in the Context of Development of the Russian State System: A Modern Concept. *Quaestio Rossica*, 2, 117–131.
28. Małecki, J. M. (1982). Wisła w okresie od pokoju toruńskiego do pokoju oliwskiego. In A. Piskozub (Ed.), *Wisła. Monografia rzeki* (pp. 31–46). Wydawnictwa Komunikacji i Łączności.
29. Model szkuty – statku używanego na Wiśle w XVI-XVIII wieku. Ekspozycja w Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku. (2017, Marzec 10). In Wikipedia. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Model_szkuty_A1277_02.jpg.
30. Obuchowska-Pysiowa, H. (1964). *Handel wiślany w pierwszej połowie XVII wieku*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
31. Olson, K. R., Krug, E. (2020). The Danube, an Empire Boundary River: Settlements, Invasions, Navigation, and Trade Pathway. *Journal of Water Resource and Protection*, 10, 884–897.

Bibliogarfia

32. Pāvulāne, V. (1975). *Rigas tirdzniecība ar meža materiāliem XVII-XVIII gs. No Rigas ekonomisko sakaru vestures ar krievu, baltkrievu, ukraiņu un lietuviesu zemēm*. Zinātne.
33. Pavulans, V. (1971). *Satiksmes celi Latvija XIII–XVII gs.* Zinatne.
34. Plater, A. (1861). *Opisanie hydrograficzno-statystyczne Dźwiny Zachodniėj oraz ryb w niėj żyjących*. Ad. hr. de Broel Platera.
35. Repin, I. (1870). *Burlaki na Volge*.
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ilia_Efimovich_Repin_\(1844-1930\)_-_Volga_Boatmen_\(1870-1873\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ilia_Efimovich_Repin_(1844-1930)_-_Volga_Boatmen_(1870-1873).jpg).
36. Romer, E. (1901). Rola rzek w historyi i geografii narodów. *Przewodnik Naukowy i Literacki. Dodatek do Gazety Lwowskiej*, 29(1), 58–68.
37. Sapunov, A. P. (1893). *Reka Zapadnaya Dvina* Tipo-litografiya G. A. Malkina.
38. Shubin, I. A. (1927). *Volga i volzhskoye sudokhodstvo (Istoriya, razvitiye i sovremennoye sostoyaniye sudo-khodstva i sudostroyeniya)*. Transpechat' NKPS.
39. Takáts, S. (1900). A dunai hajózás a XVI. és XVII. Században. *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle*, 2, 97–122.
40. Vangerow, H. H. (2013). *Historischer Verein für Oberpfalz und Regensburg: Verhandlungen des Historischen Vereins für Oberpfalz und Regensburg*. Verlag des Historischen Vereins f. Oberpfalz u. Regensburg.

Bibliografia

41. Winiwarter, V. (2017). The Many Roles of the Dynamic Danube in Early Modern Europe: Representations in Contemporary Sources. In K. Costlow, Y. Haila, A. Rosenholm (Eds.), *Water in Social Imagination from Technological Optimism to Contemporary Environmentalism* (pp. 49–76). Brill.
42. Yakubaw, V. (2021). Da Ryhi i nazad. Byelaruski tranzit i pawtysyachy hadow tamu ishow praz baltyyskiya party. *Nasha Historyya* 9, 78-83.
43. Ziemlewska, A. (2008). *Ryga w Rzeczypospolitej polsko-litewskiej (1581–1621)*. Towarzystwo Naukowe w Toruniu; Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.
44. Zolotareva, M. (2019). Environmental planning and management of waterway construction (historical experience of Russia in the 18th century and the beginning of the 19th century). In *E3S Web of Conferences 91: Topical Problems of Architecture, Civil Engineering and Environmental Economics (TPACEE 2018)* (pp. 1–11). https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2019/17/e3sconf_tpacee2019_05023.pdf.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Uznanie autorstwa-Na tych
samyh warunkach 3.0
Unported (CC BY-SA 3.0)

